

Szerkesztési iroda:

uri-utosa, Lukács-ház 9. sz. alatt
balra, hová a lap szellemi részét
illető közlemények intézendők.
Bérmertetlen levelek csak ismert
kezektől fogadtatnak el.

Kiadó hivatal:

Róthy Lipót könyvnyomdája, hová
a hirdetések, előfizetési pénsek és
kiadása körüli panaszok bérmentve
intézendők.

ALFÖLD

POLITIKAI NAPILAP.

Előfizetési feltételek:

Helyben:	Vidéken:
Egész évre 12 ft	Egész évre 14 ft
Fél évre 6 ft	Fél évre 7 ft
Negy. évre 3 ft	Negy. évre 3,50

Hirdetmények díjai:

6 hasábos petitsor egyszeri hirdetésnél 6 kr. a minden következőknél 4 kr. Bélyeg-díj külön 30 kr
Nyitól-tér sora 15 kr.

Arad, augusztus 28.

(T.) Hogy minden kormány határtalan szívóssággal s a legellentétebb eszközökkel törekszik fennállását biztosítani, oly elismert ösrégi igazság, mely csak a mi arkádiai fogalomkörben vegetáló nagyszámú politikusaink előtt látszik ismeretlennek lenni. különben nem hallatnák az oly nevetséges elszőrnyűködés hangjait azon észlelet fölött, hogy bizony a többség kebléből választott s attól allandóan támogatott Andrássy-kormány, ha szükségesnek látandja, az ó-conservatív és clericalis elemekkel is benső szövetségre egyesül, csak hogy a kiegyezési alapon képződött jelen állapotokat és számtalan irányban elágazó érdekeit a biztonság bástyaival elláthassa.

Arra annyival inkább ellehetünk készülve, miután nálunk a kormány önfenn-tartási ösztönének nem épen egyéni érdek, de azon meggyökerezett fölfogás szabja meg irányát: hogy a 67-ben létesített alappal nemcsak a jelen kormány és szervezete, de általában a haza nyugalma és létérdekei vannak elválatlanul összeforrtva, s bukásával beláthatatlan s következményeikben vésszes esélyek forrása nyitnatnék.

S épen e körülmény teszi országunk politikai s társadalmi helyzetét oly válságossá, hogy nálunk mindenik párt szentül meggyőződve vél lenni uralmának egyedül üdvözítő szükségességéről, a másik párt felülkerekedésének óriási veszélyeiről, szóval ép úgy a csalhatlanságot vindikálja magának mindenik, követendő politikáinkat illetőleg, mint akár IX. Piup pápa.

A pártállás napról napra merevebbé lesz Magyarországon, bizalmatlan, a legrosszabbat gyanakvó ellenséges táborra fajul, a minek szerény, megfőrs s hazafiúi érzettel való pártállásnak kellene lenni. A Deakpárt aggodalma a baloldal esetleges győzelmében máris az „Internationale” és „commune” vésszes elveit véli diadalra jutva látni; a baloldal ellenben a jelen többség egy újabb győzelmét azonosnak hiszi a sőtét szellemű ultramontanizmus és reactió uralomra jutásával! — Közvetítő s a jobb elemeket mindkét táborból egyesítő elemek hiányzanak, vagy pedig hatástalan elszigeteltségben szenvednek, s így egy élethálálra kész párttúsára igen, de belreformok és sorsunk oly égetően szükségelt javulására nem nyílik kilátásunk. ...

A bábeli zavar eddig nem sejtett arányokat vesz fel, itt is, lajtántul is, s még csak az hiányzott, hogy politikai nyomorúságainkhoz az egyház-vallási miseriak járuljanak. Összes érdekeltségünket a politika és egyház tartja lekötve, s e miatt elhanyagoljuk azon tényezők fejlesztését, melyek egyedül képesíthetik a nemzetet a politika és vallás terén biztos és szerencsés irányban haladni.

A népnevelés, az anyagi érdekek fáradhatlan előmozdítása volna az egyetlen eszköz kellő erő megszerzésére, hogy a rossz politika és absolutizmusra törekvő egyházak sikeresen megküzdhesünk. De mindkettőt elhanyagolván, allandó labdáivá alacsonyítjuk magunkat a rossz kormányok és egyháznagyok kezében, bármily szabadelvű kormányrendszer s eszményi államforma alá kerülünk is. Magyarország népének tulnyomó többsége igen elégtelen a jelen kormány, de még szászorta elégtelenebb lesz bármely mással is, mert a jövőtől még többet vár, nagyobb reményeket fűz hozzá, sabbán még keserűbben fog csalódnai: mert az Isten egy-kormányja sem képes ott a nemzet érdekeinek eleget tenni, hol a nemzet maga sem teljesíti kötelességét.

Mi pedig nem teljesítjük. Ferde uton haladunk, elhanyagoljuk népnevelésünket, el összes cultur-feladatainkat. Politizálunk örökké és rosszul. Bizonyos jól föl nem fogott s nálunk meg nem emésztett jelszavak megzavarták fejünket, a phraseologia lidérczei után futunk, hamis bálványokat imádkunk s végre is tévedéseink mocsarában fogunk megmenekülni. Akár megmarad az Andrássy-kormány, akár az ellenzék kerül tulsulyra, mai általános nagy hibáink mellett, egyikkel sem fogunk boldogulni.

Aradszvénytársulatókról szóló törvényjavaslat, már elkészült, következő fülvöket tartalmazza: Az engedélyezési rendszer eltörlését, k, ellenben az igazgatók, igazgatósági tanácsosok szigorú felelőssége törvényileg megállapított. Tárgykörü nyilvánosság és ellenőrzés hozatik be. Egészben véve a törvényjavaslat az északkelet 1870-diki részvénytársulat mintájára készült. Az új határozmányoknak a már fenálló részvénytársulatokra való alkalmazása és az átmeneti intézkedések iránt most folynak a tanácskozmányok. Az egész javaslat körülbelül két hét alatt közzé fog tétetni.

A magyar orvosok és természetvizsgálók XV. nagygyűlése.

Arad, aug. 28.

Szinte jól esik azt a sok idegent a sok jó kinézésű alakot látnunk, kik a magyar orvosok és természetvizsgálók ez idei, nagygyűlésére érkezve, szokatlanul élénkekké teszik városunk utcáit. Nehányan már mult pénteken jöttek meg közülök, többen szombaton, a legnagyobb rész azonban csak tegnap, vasárnap érkezett a különböző vasúti vonatokon.

A központi bizottság minden lehető megtett, hogy vendégeink jól elszállásoltassanak.

A nagygyűlés lefolyására nézve megállapított program szerint a beírások 25. 26 és 27-én végezve, az ismertetési és előadói estély ugyancsak 27-én, tegnap esti 8 órától tartatott meg a kaszinó helyiségében, mely a nagygyűlés egész tartamára nyitva áll a vendégek előtt.

Az igazat megvallva ez estélynek csak a címében volt meg inkább ismerkedés, minthogy lehetetlen a borongós idő miatt a tágas udvarban elkészített asztalokat nem látták el terítékekkel; s így a társaság a teremben étkezve több kisebb nagyobb csoportra oszlott, mi természetesen a közvetlenebb érintkezést kizárva, nagy hátrányra volt a különben minden bizonynyal általánosabb mérveket veendett megismerkedésnek. Azonban e körülménynek dacára is, a társalgás igen élénk volt mindenütt a térs termekben, melyek zsufolással megteltek. A vendégeknek együttléte alatt egyik cigányzenekarunk működése nem kevésbé felvillanyozta a hangulatot, s körülbelül éjfél lehetett midőn a kaszinót tömegesebben kezdték a vendégek elhagyni.

A nagygyűlésre eddig már megérkezettek száma közel jár az 500-hoz, de hihetőleg még ezután is fognak a tagok jönni; egyébiránt a nagygyűlés egész tartama alatt, dr. Darányi János és dr. Oláh Gyula nagygyűlési titkárok szerkesztése alatt megjelenő „Napi Közlöny” ma megjelent első száma hozza a már megérkezettek neveit, és hozni fogja a később érkezőkéit is. A vendégek közt többen vannak országos nevű egyének, — szóval e nagygyűlés minden tekintetben, az eddig tapasztalt résztvevők után itélve, a remélt sikert fogja aratni.

Ma, hétfőn reggelre volt kitűzve a megnyitó közlés. Helyiségeül a színház választott, mely is a karzatot kivéve minden részben megtelt, részint a nagygyűlés tagjai, részint a hallgató közönséggel.

E közlés lefolyását a következőkben adjuk: Poor Imre valamivel 9 óra után elfoglalván az elnöki-széket, bejelenti, miszerint e nagygyűlés elnöke József főherczeg a honvédség szervezése körül lévén elfoglalva, a tisztelet Péter első alelnök pedig hármas családi szerencsétlenség miatt nem vehetvén részt, a nagygyűlés bevezetésével ő, mint második alelnök fogja az elnökséget vinni. (Helyeslés.) Ezután a következő megnyitó beszédet tartá.

Poor Imre elnök megnyitó beszéde.

„Tisztelt Nagygyűlés!”

A magyar orvosok és természetvizsgálók 1841. óta jelenleg tartják XV nagygyűlésüket, ez alkalommal a vendégteret Arad sz. kir. városban.

E nagygyűléseknek 30 év óta megállapított és híven követett „czélja... személyes ismeretséggel, orvosi és természetvizsgálói ismeretek, tapasztalatok, s új találmányok (mennyiben

lehetséges) először általi rövid közlése és terjesztése, sőt a gyűlések helyének változtatásával a hazai vidékek helyi (orvos-természettudományi) ismertetése is.”

E közérdekű czélo at mi részint nyilvános közlésekben, részint tudományos szakülésekben törekszünk elérni.

Közüléseink rendeltetése általában a természet tudományok külterji (extensiv) művelése, azaz a nép közötti terjesztése. Nevezetesen, közüléseink feladata a természet tudományi fejlődés ösvényét hazaszerte egyengstui, a természet tudományok számára ujaab közönséget teremteni, a természet tudományi művelődésnek helyes irányt adni; azaz közüléseink különös feladata, a természet tudomány igazságainak s az ezekhez vezető módnak ismertetése, megkedveltetése és népszerűsítése. E tekintetben örömmel látjuk közüléseinkben nemcsak nagygyűléseink tőrszagaikat, a tudomány szakfőfőit, hanem a természet tudományok minden koru és rangu kedvelőit is, hölgyeket és férfiakat egyaránt. Legyenek mindnyáján szívóbul üdvözölve!

Szaküléseink rendeltetése más irány. Feladatuk általában a természet tudományok belterji (intensiv) művelése; különösen pedig feladatuk, az orvosi és természet tudományok egyes szakmáit kifejlesztésük magaslatterére kísérni, azokat újabb adatokkal, tényekkel igazolni és gyarapítani. Az ösvényt, melyen ennek történnie lehet és kell, kijelölték: Verulamio Baco, Kopernicus, Galilei, Newton, Lavoisier, Liebig, Humbolt, Darwin, Graefe, Vogt Károly, Helmholtz, Virchow stb, mely nyomon nálunk mindazon hazafiak haladnak, kik az orvosi és természeti tudományokkal szakszerűleg foglalkoznak.

A valódi természetvizsgálás és szakkbuvárlat fölve: nem az általánost és fűltelést keresni, — hanem a természet tárgyait és egyedeit nemkülönbözve ezek jellegit kutatni s azokból észlelés, megkísérletek által a természet törvényeit kinyomozni, nem azért, mivel azok alkalmazása tán hasznos, hanem mert az ily módon nyert adatok, tények és törvények igazak; az igazság nyomozása pedig önmagában a legmagasb czél. Ez uton jutott a tudomány legújabbban a természettani erőly (energia physica) maradásának elvéhez, a világ erőlyének folytonos szétáramlásához, Darwin tanához a szinkép-elemzéshez, földünk őstörténelméhez, sejtőkörünkhöz stb. Ez uton haladunk mi is, — ezen elv legyen szaküléseink iránytűje.

Tegyük hazánkban a természet tudományokat népünk demokratikus közvagyonává, nemcsak azért, hogy közéletünkben a költött helyébe a való igazat, a balga hiedelem helyébe a tényekből eredő meggyőződést állítsuk; — hanem azért is, „mert a tudomány irthatja ki a fattyuhajításokat, miket a meg nem értett tudomány terem, és csak a tudomány üzheti el az ábrándképeket, miket a rosszul értett tudomány terem” (Szily K.); végre azért is tegyük a természet tudományokat népünk közvagyonává, mert „csak azon nemzet életképes, s csupán az részesülhet előbb-utóbb a tudományos műveltség előnye — s dicsőségében, amely nemzet tudományos művelődésében haladni bir a tudományok fejlődésével.” (Mikó I.)

Ezzel a m. orvosok és természetvizsgálók XV. nagygyűlését megnyitottnak nyilvánítom.

E zajos helyesléssel fogadott beszéd után, Pászthory Ferencz, Arad- város helyettes-polgárnagyja emelt szót.

Pászthory Ferencz

Arad város polgármesterének üdvözölő beszéde a nagygyűléshez.

„Mélyen tisztelt Nagygyűlés!”

En szerencsésnek érzem magamat, hogy Arad város közönsége nevében, a magyar orvosok és természetvizsgálók részéről ez évre, városunkban megtartatni határozott nagygyűlékeznek körünkbe megjelent tagjait ez alkalommal üdvözölhetem; — és amint ezt egy részről őszinte örömmel teljesítem; ugy más részről sajnálkozásomat kell kijelentem a felett, hogy még most, városunk haladásának első stadiumában nem lehetünk és nem vagyunk azon kedvező helyzetben, miszerint szíves örömmel fogadott kedves vendégeinknek tudomány vágyát, ezuttal tökéletesen kielégíthettük volna.

Fogadják ennél fogva szívesen, mit tiszta jó szívükből, felajálhatunk: őszinte szíves üdvözlésünket, és vendégteret készségünket, azon kijelentéssel; hogy mennyiben e tekintetben netán részünkről némi hátrányok mutatkoznak, azokat nem annyira jó akarataink hiányának, nint inkább korlátozott körülményeink, és viszonyainknak tulajdonítani méltóztatassanak.

És most, — midőn azon különös kitüntetésért, hogy városunkat megjelenésükkel szerencsétlenni méltóztattak, — hálás köszönetet mondanék, óhajtom: hogy a tudomány terjesztése érdekében körünkben megjelent eme tisztelt nagygyűlékeznek közhasznu működését az Isten áldása kövesse!”

Oláh Gyula titkár felolvassa a nagygyűlésre érkezett küldöttségek névsorát. Küldöttségek által képviseltetik magukat: a magyar tud. akademia, a buda-pesti orvosi egyet., a nemzeti muzeum, Pest-város, az orsz. erdészeti-egyesület, a magyar természet tudományi-társulat, ezenkívül számos város, s több vidéki orvos-és gyógyászati egyesület.

Üdvözlő levelet küldtek táviratban Fiume város polgárai, mely midőn felolvastattott, Fiume küldötte Peretti főbíró, a legzajosabb tetszés és tapsvihar által többször felbeszakított és szavakat intézte a nagygyűléshez:

Peretti Alajos,

Fiume város küldötte és főbírájának üdvözlő levele a magyar orvosok és természetvizsgálók közgyűléséhez.

„Tisztelt Uraim!”

Jóformán olasz létemre nem kételkedem, hogy elnézéssel lesznek irántam, ha törötten is, de mégis és magyar nyelven szölok az engem küldött született földem nevében.

Ugyanis uraim Fiume városa ama szíves meghívásra, a melyet e tisztelt gyűlékezett elnöksége hozzá intézni kegyeskedett, megfelelően, engem ez alkalommal képviselével tüntetett ki. E felett büszke hazafi indulattal és őszinte baráti érzelmekkel dusan jövők én Fiuméből — a dicső magyar nemzetnek lelkes fiait üdvözölni és küldöm nevében is kifejezni azon hő óhajást, hogy adja a magyarok Istene, miszerint ama kapos, mely bennünket most újra összefűz megoldhatlan legyen, mint megoldhatlanok a szív azon érzelmek, melyek az Adrián erednek és a Kárpátoknál visszahangra találnak.

Üdvözlő levelet érkeztek meg, igen számos város, és tudományos egyletektől, melyek küldöttségek által nem képviselhetették magukat.

Ezután Poor Imre tartott egy hosszasan emlékeztető beszédet az utolsó nagygyűlés óta elhunyt külföldi és hazai természet tudósok és jelesebb orvosok felett. Hosszasan emlékezett meg különösen Frivaldszky Imre és Flór Ferencz működéséről, a hazai közéletben s a tudományosság terén szerzett érdemeiről.

Az alapszabályok felolvasottnak vétettek.

A titkár felolvassa a jelentést a pályázatok eredményéről és az ujabban kitűzendő pályadíjakról.

E jelentés részleteit illetőleg a „Napi Közlöny”-re utalunk, itt csak azt említi fel, miszerint Poor Imre 100 aranyos új pályadíjat tűzött ki oly munkára, mely egy a közegészségügy országos rendezésére vonatkozó törvényjavaslatot, a tudomány teréről és a gyakorlati tapasztalatokat, valamint a különböző államokban létező szabályzatokból vett okadatokkal együtt tartalmazand.

A földm. ipar és kereskedelmi miniszter megkeresése a kártékony férgek miként leendő pusztítását illetőleg, kiadatik véleményes jelentéssel végett egy szakbizottságnak.

Felolvastatik a pénzár állapotáról szóló jelentés, mely szerint a bevétel a mult nagygyűlés óta tett 9300 forint, a kiadás 6900 forint. Kiadatik egy számvizsgáló bizottságnak.

Oláh Gyula titkár bejelenti, miszerint a XVI. nagygyűlésre meghívások érkeztek még tavaly, Mehadiaiból a Herkules-fürdő bérője Rottler ezredesétől, — továbbá Győr- és Máramaros-Szigetből; ezek közül azonban csak a mehadiai újított meg az idén is.

Hogy hol tartassék a jövő évi nagygyűlés, az iránt a zárközülésen fognak határozni.

Ezután következtek, a nagy érdekeltséggel hallgatott előadások:

1. Dr. Knöfler Vilmos: Az emberi életéről természet tudományi tekintetben.
2. Dr. Linzbauer Xav Ferencz tanár: Törődék a gyógyászat fejlődésének történetéből Magyarhonban.
3. Dr. Hazslinszky Frigyes tanár: A fűvészet bajai.
4. Dr. Tanffy József: Dalmátia természetrajzi ismertetéséhez.

Elnök az előadások bevégezte után a szakosztályok vezetőit előleges értekezés végett dr. Darányi J. lakására megjelenni felkérve, az ülést azon kijelentéssel zárja be, miszerint a szakülések kedden, holnap 9 órakor veszik kezdetüket.

— Délmagyarországi néptanítóknak nevezik magukat Temes, Torontál és Krassó megyék tanítóit, hanem úgy látszik, hogy nem tudják volaképen mi az a Magyarország, vagy ha tudják, déli Magyarországot német földnek képezik. Legalább nagy részük abban a véleményben van, hogy a kielfárad évenként tartatni szokott közgyűlésekre, annak az éjszaki, vagy közép Magyarországnak kell hagyni nemzeti nyelvét s velük csak németül beszélnek, mert ők más nyelven a herköpáttal sem állanak szóba. Tehát a délmagyarországi V. ik általános gyűlés összejött az idén is Temesvárt,

Videki előfizetőink részére egy tenyészmarha árverési hirdetmény van csatolva,

hogy aug. 21. 22 és 23-ik napjain tanácskozzék. Tegyük le arról a vakmerő gondolatról, hogy Temesvárt (a Bánság fővárosában!) Magyarországon vagyunk. Ez „Lehrertag in Temesvár.” E hó 21-én gyűltek össze először, mintegy 200-an a redoubtban előleges tanácskozásra, hol a gyűlés tárgyait alapították meg. Az értekezlet fővitáját azon vakmerőség lehurrogatása képezte, hogy Kilenyi bajai izr. tanodai igazgató „A megyei iskolai felügyelők” cím alatt jelentette be a közgyűlés vitája alá bocsátandó tételt. Az egylet elnöke: Hetzel borzadva jelent, hogy ime egy magyar nyelven bejelentett tétel. Azok, kik folyton a magyar orsz. gyűlés nagylelkűségére hivatkoznak, ha fizetésük csekélységét emlegetik, morogni kezdenek e merényletre. Lederer pesti képezdei igazgató veszi pártfogás alá német nyelven az árva magyar nyelv reményét fejezve ki, hogy csak megengedik, mikép Magyarországon valaki hazai nyelven szólhasson. Kilenyi erre német nyelven mondja, hogy jobban beszél magyarul. Reischl főtanítónak sem kell több. Ime, hisz tud németül Kilenyi! Kilenyi pedig megadja magát, s megígéri, hogy kész németül beszélni. A délmagyarországi tanítók gyűlésének továbbra is folytatásáról nem akarunk írni. Ahol annyira mellőzik a magyar nyelvet, hogy még egy fölőlvást sem tűrnek meg azon, az a kör idegen ránk nézve. Épen a tanítóknak volna feladatuk, hogy a kezük alatt levő iskolák növendékeit ismer-tessék meg a nyelvvél, mely a testvérrel kapcsolatos létezés számukra, s ép e tanítók demonstrálnak azon ország nyelve ellen, melynek törvényhozó testületét kérelmekkel ostromolják. Ily föllépés után ne várják, hogy működésük iránt nagyobb figyelmet gerjesszenek, s ne várják a sajtótól se a támogatást, mert ez bünső visszaélést követne el hatalmával, ha oly testület mellett emelne szót, mely az országot saját germanizálás egyik kompakt tömege; s mely a helyett, hogy a nyelvbéli vizsály elismaitásán működnek, a helyi viszonyok számbavétele nélkül egész könnyelműen ép azt szitogatja. Reméljük, hogy magyar tanító jövőre kerülni fogja ezeket a „Lehrertag”-okat.

Egyébiránt e nemzetiségük s az ország hivatalos nyelvről megelégedett tanítók gyűlése bevégeződött Temesvárt, s díszbeállt ért véget. Itt Marx tanfelügyelő, ki igen jól beszél magyarul, német nyelven mondott toszájába az a jellemző nyelvből csuszott, hogy dél-magyarországi helyett két ízben is délnémetországi mondott. Egyébiránt itt már megtörték a magyar szót. Ennek a néptanító gyűlésnek ajánljuk figyelmébe Kolmar főjegyző azon toszáját, melyben az egybegyűlteket a magyar nyelv tanulására buzdította, mert — ugymond — épen ezen a vidéken folyt a legtöbb magyar vér; ott minden talpalatnyi föld vérről van áztatva, és ez a vér magyar vér!

Uj-Szent-Anna, augusztus 27.

Ha a községek rendezéséről kiadott és szentesített törvényt egy kis figyelemmel tanulmányozzuk, meg kell győződünk afelől, hogy jóllehet az a jegyzőkre nézve sokban ki nem elegendő, sőt az 1848. t. cz. által eddig élvezett jogtól is elítve lettek, — még is sokban értékesíthető.

El kell ismernünk azon kivételes és szerencsés helyzetet, mely szerint e megyebeli községekben, más megyei községekhez képest — az ügykezelés igen célirányosan van rendezve; — mind e mellett igénytelen nézetem az: hogy miután a hivatkozott törvény értelménél fogva a községek az illető megerősítés fenntartása mellett, most legelső ízben lesznek hivatalos saját belügyeiknek vezetését, a saját kebelükből megválasztott bizottság által kidolgozandó és képviselőik által elfogadandó statutum alapján eszközölni, s így azon alkalom nyílik, hogy ugyan abban, az egyes előjárói tagok így tehát a jegyzők teendői is körvonalozva megállapíttassanak, az okokat feleslegesnek találom ez uttal eseten, mert ha ez nélkülözhetlenül szükséges nem lenne, bizonyára annak törvény utján megállapítása a képviselőháznál oly sok oldalról nem kértetett volna.

Ha a községi ügyek minden ágazatának vezetése és kezelésére nézve ez uttal egy, a községi érdekek előmozdítására szolgáló, s a lehetőségig összehangzó statutum állapotát meg minden községben, az a felelősségi elvnel fogva is, legbiztosabb alap leendő arra nézve, hogy a községek jövője és érdeke előmozdítani fog.

Hogy ezen a községek de saját érdekünkbeni cél is elértesse, célirányosnak vélném, ha t. kartársain közül azok, kik erre magukat hivatottak érzik, — egy értekezletet hívnának össze, hogy nem csak a községi előjárók és jegyzők, hanem azok is, kik a községi érdekeket előmozdítani óhajtják, megjelenének, és ezek kebeléből egy bizottság választatnék meg, amely irányadaskép a községek rendezésére vonatkozó törvény korlátai között a lehető legtagadabb körű statutumot dolgozná ki, — mely egy későbbben erre nézve egybehívandó újabb értekezleten megvitandó s megállapítandó lenne, — az ily uton elfogadott statutum, adakozás után kinyomatnák s minden községnek irányadás végett megküldetnék.

Hogy az ily uton kidolgozandó statutum a községekre nézve nem kötelező — kétségtelen, — mert vannak nagyobb és kisebb községek e megyében, melyeknek érdekei s ügyei különböznek, — de még is nagyban könnyítve leendő a községi szabályrendeletnek megállapításánál, ha az eszméket tisztázva jó előre iparkodunk oly irányt adni, ezen életkérdés és a késő jövőre kiható ügyben, mit különben az összes megyében e l e r n i a l i g l e h e t n e; s ha tekintetbe vesszük azt, hogy az előértekezlet megvitatása és az irányadó statutumnak alaposan leendő kidolgozása, megvitatása és kinyomtatásához idő szükséges, s r ö g t ö n ö z v e c z é l t n e m e r ü n k, kívánatos lenne, ha az értekezletnek megtartása hosszabb időre el nem halasztatnék.

Felkérem ugyan azért azon igen tisztelt ügyfeleket és kartársaimat, kik ezen felhívásomat magukévá teszik, — szíveskedjenek oda hatni, hogy a községi ügyek előmozdítása és felvirágzásához szükséges adatokat jó előre összegyűjthessük egyelőre irányadaskép is, — hogy ezáltal Arad-

megyének községei, ezután is nem az utolsók, hanem a lehetőségig elsőek legyenek e hazában belügyeiknek kezelésében!

P a l á g y i K á r o l y,
jegyző.

Lajtantulról.

— A z a - a u s t r i a i k a t h. k ö z p. b i z o t t m á n y a választások alkalmából egy felhívást tett közzé, melyet Alsó-Ausztria conservatív választóközintézet, s melyből megismerhetjük e párt szándokait. Elmondja ebben, hogy a decemberi alkotmányos formák között oly törvények léptek életbe, „melyek a királyságok és tartományok jogait megsértették, a kimondott óhajokkal és várakozásokkal ellentétben állanak és majdnem egyenes gunyt tűznek a népek vallásos érületéből.” Figyelmezteti a választókat arra, hogy ha a jelenlegi választások jól ütnek ki, úgy Ausztria belsőleg egygyé, kifelé megerősödött fog válni. Ellenkező esetben újra elkeserült pártarczától, Ausztria elaléltásától, sőt talán bukásától lehet tartani. A felhívás ekként végződik: „Ki császárrunkkal egyetértőleg Ausztria népei közt a béke létrehozását óhajtja; ki a nagy osztrák hazának megadni akarja azt, mit hatalmi állása igényel, de az egyes királyságoknak és országoknak is, mire jogosult igényük van; ki az állam és egyház béké és együtlést és megerősítését kívánja, névszerint az iskolai és házassági törvények terén; ki egyáltalán egy elégtűt népekkel bíró, azért kifelé is egy erős Ausztriát óhaj, ez és csak ez lehet bizalmunk és választásunk embere. Ha a mostani választásokat választási harcoknak akarjuk nevezni, úgy harci jelszavunk ez leendő: I s t e n é r t é s v a l l á s u n k é r t, és császárárt és hazáért tehát nem az „Isten nélküli államért” nem felekezett és vallás nélküli házasságért, családért és iskoláért; nem egy Ausztria házára kívül lakó fejedelemtől, hanem a Habsburgházából eredt kedves császárukért, nem egy határozatlan jövőben fekvő hazáért, hanem régi, dicső hazánkért, agyózelemben és dicsőségben gazdag Ausztriáért!”

Hohenwart önmaga tetézte fejére ezt a klerikális bajt, lássa most ő, ha majd fejére nőnek. Anyi igaz, hogy ezeket bevárni nehezebb munka lesz, mint a kiegyezkedést megkötni — minden párt kielégítésére.

— A legutóbbi „Wiener Abp.” következő cikket közli: Azon óhajtól vezéreltetve, hogy a Tirol német és olasz országreszei közt hosszabb idő óta tartó differenciák kiegyenlítésének, a kormány kész volt Olasz-Tirol azon óhajának, hogy nagyobb autonómiát és kiterjedtebb önállóságot nyerjen lehetőleg megfélelni.

A kormány ennélfogva Tirol helytartóját megbizta, hogy — mindkét országresz néhán, bizalmat érdemlő férfival egyetértésben — idevonatkozólag törvényjavaslatot terjesszen fel, mely mint kormány előterjesztése a tirol tartomány-gyűlésnek azonnal előterjeszhető legyen.

Azonban sajnos, a kormány kezdeményezése épen az ezen ügyben legközelebből érdekelt részről nem talált a várt méltatásra, amennyiben a Dél-Tirolból meghívott bizalmi férfiak inkább azt vélték helyesnek: oly követelésekhez ragaszkodni, melyek Tirol egységével nem látszanak megegyeztetetőknek.

A kormány ennélfogva kénytelen szándékáról lemondani és annak megvalósítására a pillanatot bevárni, melyben Olasz-Tirol, mérsékeltabb képviselői választása által arra lehetőséget fog nyújtani.

Mazzini legújabb irata.

Nemrég közöltük Mazzini-nak egy iratát, melyben az az olasz munkásokat az „Internationale”-ban való részvételtől óvja. Most Mazzini újból nyilatkozik s leginkább egy orosz: Bakunin ellen fordul, kitől nemrég egy kis irat jelent meg, melyben a szerző a polgár-háború mellett formális beszédet tart.

Az agg „triumvir” azon kezd, hogy nem szándéka komolyan vitakozni az ellennézetiekkel, mert ha azok ellenvetéseiket nem tudják jobb alapokra fektetni, akkor nyugodt lelkiismerettel lehet.

Három vád van, melylyel illetetik az ellennézetiek által: a párisi commune programja és egyes okmányainak szigorú itélete, az internationale szövetség alapelveitől való eltérése, s küzdelme miatt a „materialismus” ellen.

„Ha a vádlók — folytatja Mazzini — minden tárgyalásnál szokásos mód szerint járnának el irányunkban, ha azt mondanák: „Mi elismerjük a commune programját, és itt vannak indokaink azért — mi elfogadjuk az „Internationale” által képviselt eszméket és megmondjuk nektek mért — ezek a ti nézeteitek maról és ezek tegnapról, azok egymással ellentétben állnak — egy részről átkoztatok a tudományt s az haszontalannak nyilvánítatják ki általatok, más részről pórt indítottok a szabadság és más dolgok ellen” — akkor az én vagy mások kötelessége lenne, az ellenfél bizonyítékait okait, ha lehet, lelkiismeretesen megcáfalni vagy bevallani, hogy mi tévelyben voltunk.

A vádlottak azonban megkímélik magukat ezen retgett dilemmától, legyen az dőlyf, vagy más ok miatt. Ők inkább lenéznek bennünket, hogysem ezen tárgy fölött vitába bocsátkoznának, és bármennyire voltam is rajta, hogy föl fogjam, mily alapon nyugosznak a vádak, bárhogy iparkodtam is sok szavakat rövid értelemben összefoglalni, csak az sikerült, hogy azokat a következőkre vezethettem vissza:

A commune emberei uralkodva és harcolva a szabadság szent nevét viselték ajkaikon. Azért helyeslejték programjokat s tetteiket.

Thiers és a nemzetgyűlés gyalázatos politikuskok, űk az elnyomásban embertelenek voltak; a commune tagjai tehát jók és — nem tudom, mennek-e ily messzire s mondják-e azt, hogy — szeldek is voltak.

Az „Internationale” végcéljával a munkásosztályok emancipációját tűzte ki, és ez elég alap legyen, hogy dicsérjék.

Mi céljaink miatt örülünk rajta, hogy ti az „Internationale” által használt vagy javasolt eszközök mellett küzdöttök, de ti republikánusok vagytok s magatok is iratok a munkásügy rendezése s a munkások mellett, és azért felelősek vagytok a jelenlegi s valamennyi jövő internationale tévelyei fölül.

Materialisták vagyunk, s a világot az atomok, vagy egymásra működő erők esetleges találkozásának tartjuk; nemkülönben tetszik nekünk olykor-olykor haladásról s erkölcsi törvényekről is beszélni, ti azt állítjátok, hogy a materialismus ily véleményeket logicaileg kizár, tehát gyalázatok bennünket, ti a türelmetlenség bűnét vonjátok magatokra.

Az emberek gyakran hitték tévelyeket, az istent tehát tévely. És így tovább.

De hagyjuk a tréfát — folytatja Mazzini — mely országunkra és zászlónkra nézve oly fontos tárgyhöz roszul illenek.

... Nem panaszkok a vádak, szemrehányások s panasz-kialtások miatt, melyekkel nagyon elhalmozunk, mintha esélet, vagy zászlómtól elpártolt volnék; az egyen ellen intézett igazságtalansággért elég egy kevésbé-többé szomorú mosoly; de a panaszok azon könyedség miatt, melylyel számos oly kérdést látok megoldani, melyeknek megoldásától egész nemzet vagy nemzetek jövője függ — azon gyakori felületesség miatt, melylyel azt a mit elfogad vagy vitat valaki, átfutja — azon szenvedélyesség miatt, mely az itéletben a megfontolás helyére lép — azon vak enthusiasmus miatt, mely nem a cselekvés „céljából”, hanem egyedül a „cselekvésből” ered — azon ellenmondások, tévelyek és sophismák miatt, melyek gyorsan fogadtatnak el, egyedül és csupán azért, mert a dolgok jelen állásával ellentétben állnak.

Es én vádolom magamat, mert látom, hogy egy jó, de a külföld szomorú példái által félrevezetett fiatal emberek csoportjában fellebbad, az ellenállás által felizgatott szenvedélyek, meg nem fontolt buzgalom, tulhajtások, melyek a jövőt késleltették és késleltetik, a gyűlölet, mely az igazat elfedi vagy megszentelteteni és öntudatos vagy öntudatlan egoismus lépett az emelkedett gondolatok, nyugodt, derült és kitartó meggyőződés, az önfeláldozás és szeretet helyére, mely bár sajnálja a harcot, de a jóért bátran felveszi azt és feláldozza egy vereséget, mint győzelmet.

Ma, midőn egyfelől ügyünk az általános elégtelenségben ellenállhatatlan erőnt nyer és más felől örlött, anarchikus eszmék betörése azt végső stadiumában feltartóztatással fenyegeti, ma inkább, mint valaha szükséges, feltétlen kötelességé lőn, kimondani és ismételni, mit akarunk mi és azok kik ezt mondják: „Gyertek velünk” meg kell kérdeznünk „Mi a cél, a mit magatok elé tűztök? Mely értelemben veszitek ti a szent, de igen sok visszaesésre használt szavakat: Szabadság, köztársaság, politikai szervezés, társadalmi átalakítás?”

Ezt tenni szükséges, mert egy eszme apostolai és annak ellenségei közt áll egy ingadozó, lágy, meleg, bizalmatlan, politikailag kevésbé iskolázott, egyébiránt becsületes tömeg, mely az országot a maga módja szerint szereti, a melynek elhatározásától függnek mindig egy a viszályok rövidsége, mint a győzelem tartóssága és jótétéményei — egy tömeg — végre mely, hogy elhatározza magát, tudni akarja, hogy mely formulák körül csoportosultak a mozgalom indítói. Ez kötelességünk, mert, mint gyakran mondám, nem győzhettünk, nem akarunk győzni csak iz azon feltétel alatt, hogy jobbak leszünk mint a leggyőzöttek; csak is azon feltétel alatt, hogy a roszat, ha mindjárt a mi színeinkkel volt feldiszitva határozottan elayomjuk, hogy a fennálló helyébe a dolgok általános jótékony rendét állítsuk, mely a nélkül, hogy az emberiség bármely nagy vívmányát tagadná, azokat a jelen törekvések szellemében a haladás útján módosítsa és mint az új kor zárköve és mint az emberi családnak erkölcsi egység utáni általános törekvésének szentesítése: az „associatio” nevet nyomja azokra.

Ama kis csapat száműzött hollandi, ki II. Fülöp alatt Brille kis erődjét bevette, támasztá a nagy tüzet, mely a spanyol hatalmat tönkretette. Az utóbbi párisi fölkelés 2000 ágyuja s 200,000 katonája dacára nem volt képes magát megtartani.

Es ez azért volt, mert az előbbiei hazájuk függetlenségéért és a lelkiismeret szabadságáért harcoltak, mely két szent dolog; utóbbiak egy „édek”-ért, mely mint a társadalmi reform kizárólagos alapja kihíresztelve csak azt eredményezhetné, hogy három évezred műveltségét semmivé tenné és minket az európai gyermekélet korába terelné vissza.

Épen most olvasom az „internationale” egy befolyásos tagja, az orosz Bakunin egyik művét: „A polgárháború rendszeres apologiáját”, melyről ő azt mondja, hogy elősegíti a nép kezdeményezését, kifejezi a nemzetek szellemi, erkölcsi és anyagi érdekeit, és mindenesetre felbájosítja az egykedvű mindennapi élet szokásait.

Az állam — azt mondják űk Proudhommal — a despotismus, a privilegium, a gazdasági és társadalmi jobbágyság intézménye.

Mások a commune mint mint jövőnk „kiindulási pontját”, hanem mint a társadalom öröklék és egyedül igaz alapját fogják föl, gyalázzák a hazát és a nemzetet és a haladás embereinek adják ki magukat, űk, kik két századdal lépnek visszafelé! Mig mások a „személyes tulajdona megszüntetését még tovább viszik és csak a patriarchalis életnél állapodnak meg. A jelen korban nem találnak demokratát, csak a muszka „commune” nem régi emancipált rabszolgáinál. Ismét mások francia vagy német demagógoktól azt a formulát tanulták el, hogy nem a töke kiváltásait és forrását, hanem a tökélet magát kell megtámadni, azt a tökélektől elvenni és a munkások között felosztani.

Egy maroknyi fiatal hadnak eszébe jut Istent tagadni, Istent, a természet örökkévaló szózátát. Az emberiség ki nem haló vágyát! Azon vannak hogy kiirtsák a népekből a feláldozás erényét, és

azt tanítják, hogy az élet semmi más, mint anyagi erők és külső hatások önkénytelen lán czolata, hogy a halhatatlanság önánítás, az ember semmi más mint sár és sorsa ismét azzá lenni.

Mi eddig a köztársaság zászlóját úgy üdvöztöltük, mint egy újvilág előhírnökét, mely majdan a mult minden szép és mindenjő eredményeit a jövő reményeivel füzendi össze, mely amaz egy új vallással fogja összhangba hozni, mely a testvérisült nemzetek humanitása leendő! De így, a tekintély irányítójá nélkül, államalkat nélkül, tulajdon nélkül, a hit közös köteleke nélkül a köztársaság zászlóját csak oly egyének vagy csoportok irányadójává lehetne, kik nem ösmernek semmi más féket mint önérdéküket, nem táplálnak semmi más reményt mint majdani erőszakos diadalmaskodásukat.

A communekre szakadt emberek lassanként a növényélet állapotára rabszolgákká súlydnének.

Nem ezt akarjuk mi, és hogy ezt nem akarjuk, mindenkinek tudnia kell. Vértanúink zászlója az egész világ előtt szeplőtlenül lobog, nem oly emberek állnak alatta, kik nem gondolkodtak a jövő nagy problémái felett. A polgárháború néha lehet jogos és kikerülhetlen, de arra nélkülözhetlen, hogy morális végezetjé legyen, hogy az ország többsége azt pártolja, és hogy a harcosok azon legyenek, hogy mennek bátrabban vivassék és mennek rövidebb ideig tartson.

Más alapon, vagy ha csak gyűlölködésből ered, vagy ha inkább a jelent, mint a jövőt tartja szem előtt, a polgárháború a legnagyobb rosz és lelkünk attól irtózik.

Azon pártok, melyek a köztársaság elvét korunkban elferdítik, a cél tekintetében nem veszedelmesek; utjuk nem az emberiség nagy utja. Az anarchia szelleme, mely körükből kibúzik, űket a végfelosztás felé viszi. De addig is sok becses ifjú elmét fog eltáncosítani, ijedelmet fog terjeszteni a középosztályokban, felfogja bomlasztani a hadseregeket és ez mind gyalázatosan és kárhözáttelesen hátráltatja haladásunkat.

Nyílt sisakkal kell szembe szállanunk e váratlan új ellenünkkel! Bár oldalunkon volnának a jók és igazak mind!

M a z z i n i.

Német social demokraták programja.

A dresdai socialdemocraták congressusa következő programot alapított meg:

I. A social-democrata munkáspárt a szabad néppalál létesítését tűzte ki célul. II. A social-democrata munkáspárt minden tagja kötelezi magát arra, hogy teljes erejéből a következő alapelvek mellett fog küzdeni:

1) A mai politikai és társadalmi állapotok legnagyobb mértékben igazságtalanok, azért ellenük erővel haroz indítandó.

2) A munkásosztályok felszabadítását célzó haroz nem osztály-kiváltások és előjogok haroz, hanem oly küzdelem, mely egyenlő, jogok egyenlő kötelességek létrehozása és az osztályuralom eltörlése felé irányul.

3) A munkásnak a töképenzéstől való gazdasági függése a szolgáltatásnak alapját képezi, azért a socialista-párt a mostani bérrendszer helyébe a társulási munkát kívánja állítani, ekként a teljes munkajövedelmet biztosítani minden munkás részére.

4) A politikai szabadság a munkás osztály gazdasági felszabadításának szükséges feltétele lévén, megoldása a politikai szabadságtól elválaszthatlan, általa van feltételezve, és csak democrat államban lehetséges.

5) Tekintetbe véve, hogy a munkás osztály politikai és gazdasági felszabadítása csak egy lehetőség, ha a harozt közösen és együttesen folytatja, a social-democrata párt egységes szervezettel látja el magát, mely azonban az egyeseknek is lehetségessé teszi, hogy befolyását az összeség javára érvényesítse.

6) Tekintetbe véve, hogy munkás osztály felszabadítása sem helyi, sem nemzeti, hanem társadalmi ügy, mely valamennyi országot, hol modern társadalom létezik, közösen érdekeli, a social-democrata munkáspárt, a mennyire az egyleti törvény megengedi a nemzetközi munkástársulat ágnak tekintni magát és csatlakozik törekvéseikhez.

II. A social-democrata párt agitációjában a legközelebbi célpontok, melyek felé törekcszenek, következők:

1) Az általános, egyenlő, közvetlen és titkos szavazatjognak valamennyi legalább 20 éves férfura való kiterjesztése. A megválasztott képviselőknek elégséges napdíj adandó.

2) A direct törvényhozásnak (a nép által való javaslatlattel és elvetésnek) joga.

3) A rang-, birtok-, születés- és felekezetből eredő valamennyi előjog megszüntetése.

4) A néphadseregnek az állandó hadseregek helyébe való állítása.

5) Az államnak az egyháztól, s az iskolának az egyháztól való különválasztása.

6) Kötelező oktatás a népiszkolákban és ingyenoztatás valamennyi nyilvános intézetben.

7) A törvényszékek függetlensége, az esküdt-székek és szak-ipar-bíróságok behozatala. Nyilvános és szóbeli eljárás és ingyenes jogszolgáltatás.

8. A sajtó-, egyleti- és társulati törvényeknek eltörlése, a rendes munkanap meghonosítása a nőmunka korlátozása, a gyermekmunka megszüntetése. A dolog és fegyházak által a rendes munkának okozott versenynak eltörlése.

9. Valamennyi indirect adónak eltörlése és egyetlen direct progressiv jövedelmi és örökösödési adó behozatala.

10. A társulási ügy állami támogatása és állam-hitel a termelési társulatok részére demokratikus biztosítékok mellett.

Külpolitikai szemle.

A francia belügyminiszter az Elsass és Lotharingia felszabadítására célzó ligát feloszlatta; egy gyűlekezet, mely tegnap Elsass és Lotharingi-

